

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli den 24 April 1874, kl. 12 f. m.

Utlåtande, i fråga om reglering af häradshöfdingarnes löneförmåner och i sammanhang dermed föreslagna förändringar i förordningen angående stämpelpappersafgiften, äfvensom i anledning af väckt förslag om särskildt dyrtidstillägg för år 1874 åt en del häradshöfdingar.

Sedan Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåtit nådig proposition (N:o 8), med förslag till ny reglering af häradshöfdingarnes löneförmåner, och Kamrarne till Stats-Utskottets behandling öfverlemnad denna nådiga proposition, samt nämnda Utskott jemväl fått till sig hänvisad en inom Andra Kammaren af Herr *E. Clairfelt* väckt motion (N:o 163) dels om förändrade grunder för reglering af häradshöfdingarnes löner, dels ock om förändring i förordningen angående stämpelpappersafgiften, äfvensom angående beviljande af särskildt dyrtidstillägg för år 1874 till de svagast aflönade häradshöfdingarne; har Stats-Utskottet aktat nödigt att till öfverläggning om dessa ärenden sammanträda med Bevillnings- och Lag-Utskotten, med anledning hvaraf förberörda proposition och motion blifvit, i den ordning § 47 Riksdags-ordningen föreskrifver, handlagda af Sammansatt Stats-, Bevillnings- och Lag-Utskott, som härmed får i anledning af desamma afgifva utlåtande.

På sätt af den nådiga propositionen inhemtas, har Kongl. Maj:t — med afseende å så väl Riksdagens uti särskilda underdåniga skrivelser gjorda framställningar, att Kongl. Maj:t täcktes låta dels undersöka och utreda om och på hvad sätt det nu med vissa tjenstebefattningar förenade aflöningsättet meddelst expeditionslösen eller andra sportler skulle till båtnad för det allmänna kunna helt och hållet eller till någon del afskaffas, och dels tillse, huruvida de åt civila embets- och tjenste-

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 4 Saml. 2 Afd. 2 Häft. 1

män upplåtna boställen borde, i den mån sådant författningsenligt kunde ega rum, till statsverket indragas, som äfven nödvändigheten att, sedan med den allmänna prisstegringen inkomsterna af åtskilliga domsagor blifvit för sitt ändamål aldeles otillräckliga, åstadkomma ändring uti den ojemnhet i löneinkomster de särskilda domsagorna emellan, som förefunnos och långt ifrån alltid vore föranledd af motsvarande fördelning af arbete och ansvar -- åt utsedde komiterade uppdragit att, efter utredning i hvad mån förenämnda af Riksdagen angifna grunder härvid borde komma i tillämpning, utarbета och afgifva förslag till ny reglering af härads höfdingarnes löneförmåner.

Efter det komiterade i ämnet afgifvit underdånigt betänkande, åtföljdt af tillhörande beräkningar och öfversigter samt af två komiténs ledamöter afgifna särskilda meningar, har Kongl. Maj:t tagit frågan under nådig ompröfning och dervid, hufvudsakligen i öfverensstämmelse med de af komiténs minoritet i berörda reservationer uttalade åsigt, funnit följande grundsatser böra vid den nya löne-regleringen iakttagas:

att sportlerna, i den mån de erfordras såsom vederlag för de med domsageförvaltningen förenade kostnader, bibehållas, men den egentliga aflöningen af staten bekostas, hvarigenom de fördelar skulle vinnas, att löneförmånerna inom de särskilda domsagorna kunde ställas i närmare förhållande till hvarandra, domaren göras till sina behållna inkomster väsendtligen oberoende deraf, huruvida sportler i sparsammare eller ymnigare mån tillflyta, och förvaltningskostnader blifva, till följd af den omsorg domaren i eget intresse nödgades deråt egna, till det minsta möjliga nedsatta;

att härads höfdingarnes boställen till statsverket indragas under iakttagande af vissa, hufvudsakligen till undvikande af hvarje förnärmande af de nuvarande boställshafvarnes rätt syftande vilkor och bestämmelser, och att jemväl de särskilda anslag, som hittills till härads höfdingarne utgått under hvarjehanda titlar, såsom boställsränta, boställsersättning m. m., skola upphöra;

att härads höfdingarnes aflöning bestämmes till minst 5,500 R:dr och högst 8,000 R:dr, hvaraf en del utgår såsom lön, hvilken blifver för alla härads höfdingar lika och utgör 4,500 R:dr, samt en del såsom tjänstgöringspenningar, hvilka lämpas efter göromålens mängd och beskaffenhet inom de särskilda domsagorna; och

att för de domsagor, der förvaltningskostnaden icke anses blifva genom sportlerna betäckt, bristen godtgöres domhafvanden genom ett statsbidrag, likasom å andra sidan, derest öfverskott anses uppkomma, detta bör å tjänstgöringspenningarne afräknas.

Vid bestämmandet af förvaltningskostnader, sportelinkomster efter föreslagen nedsättning af gällande sportelsatser och de belopp, hvartill tjänstgöringspenningarne böra inom de olika domsagorna fastställas, har Kongl. Maj:t äfvenledes stödt sig på

de af minoriteten inom komitén uppgjorda beräkningar, i afseende å hvilka komitébetänkandet med dervid fogade reservationer upplysa, att de rörande förvaltningskostnaderna och sportelinkosterna grunda sig på infortrade uppgifter från de särskilda domsagornas innehafvare, vid användande af hvilka uppgifter reservanterne dock hvad angår förvaltningskostnaden vidtagit åtskilliga jemkningar, samt att beräkningarne angående beloppet af tienstgöringspenningarne blifvit uppgjorda med hänsyn till dels domsagans folkrikhet, hvaraf mängden af bouppteckningar, förmynderskaps- och andra ansöknings-ärenden m. m. ansetts beroende, dels ock antalet af de i hvarje domsaga årligen afgjorda mål såsom den säkraste måttstocken på en domsagas besvärlighet i förhållande till andra; och har härvid i tienstgöringspenningar beräknats 10 R:dr för hvarje tusen af innevånareantalet, 10 R:dr för hvarje brottmål af gröfre beskaffenhet och 5 R:dr för hvarje annat afgjort mål, civilt eller kriminelt.

Med tillämpning af de sålunda antagna grundsatser och beräkningar har Kongl. Maj:t i den nådiga propositionen föreslagit Riksdagen:

1:o att alla till häradshöfdingar anslagna boställen till statsverket indragas den 14 Mars 1876, dock med iakttagande:

- a) att vederbörande indelningshafvare ega att, om de så önska, under sin återstående tienstetid och med rätt till fardagsår för sig eller sterbhus, innehafva nedan nämnda boställen emot utfördt afdrag å det statsanslag, hvilket, enligt hvad nedan säges, skulle såsom lön en hvar tillkomma, nemligen:

	Afdragets belopp.
<i>Skogs</i> , $\frac{3}{4}$ mantal, Gotlands södra härad	675 R:dr.
<i>Kalf</i> , 1 mantal i Sunnerbo d:o	522 „
<i>Svansjö</i> , $\frac{3}{4}$ mantal med qvarn och <i>Presttorpet</i> , $\frac{1}{4}$ mantal i Marks södra härad.....	635 „
<i>Brötegården</i> , 1 mantal och <i>Hanneboda</i> $\frac{1}{4}$ mantal i Walbo d:o.....	1,500 „
<i>Lindhof</i> , $1\frac{3}{4}$ mantal i Svartlösa d:o	3,200 „
<i>Husby</i> , $1\frac{1}{4}$ mantal och torpet <i>Falsboda</i> i Wendels tingslag.....	1,215 „
<i>Allequia</i> , $\frac{7}{8}$ mantal i Gotlands norra härad.....	1,500 „
<i>Wassmolösa</i> , 1 mantal i södra Möre d:o	1,260 „
<i>Lundegård</i> , 1 mantal på Öland.....	500 „
<i>Bärby</i> , 1 mantal å Vestra Hisingen	2,000 „
samt	
<i>Kragenäs</i> , 1 mantal i Tanums härad	1,250 „

- b) att, der boställe blifvit med Kongl. Maj:ts tillstånd utarrenderadt och i arrendekontraktet härads höfding förbehållits rätt till bostad eller andra förmåner, han eller hans efterträdare bibehålles dervid under arrendetiden;
- c) att staten, då den från härads höfding eller härads höfdings sterbhus öfvertager boställe, som af härads höfdingen hitintills eller vid dödsfallet beboddes, efter värdering vid laga syn, jemväl öfvertager sådana å bostället befintliga, indelningshafvaren tillhöriga åbyggnader, som af Synerätten anses vara för bostället nyttiga; och
- d) att vederbörande tingslag förbehålles rätt att utan annan afgift, än den, som möjligen redan nu kan erläggas, till tingsplats och bostads-lägenhet för domaren fortfarande använda hvad nu af boställets mark för sådant ändamål begagnas;

2:o att för tiden från 1875 års början, i stället för öfriga anslag, hvilka för närvarande under hvarjehanda titlar till härads höfdingarne utgå, såsom boställsränta, boställsersättning, boställspenningar, tingsgästningspenningar samt ersättning för domarenäst, för mistade bötesandelar och för exproprierad boställsjord, å riksstaten uppföras, *dels* för hvarje domsaga lön 4,500 riksdaler och *dels* för hvarje domsaga tienstgöringspenningar och för vissa domsagor, i hvilka sportlerna anses icke blifva tillräckliga till förvaltningsomkostnadernas bestridande, förvaltningsbidrag till följande belopp:

	Tienstgöringspenningar		Förvaltningskostnadsbidrag	
För Domsagor under Svea Hof-rätt.				
1. Norra Roslags	1,600	—	—	—
2. Mellersta Roslags	700	¹⁾	—	—
3. Södra Roslags	2,000	—	400	—
4. Stockholms läns vestra	1,400	—	—	—
5. Södertörns	1,400	—	—	—
6. Upsala läns norra	2,000	—	300	—
Transport	9,100	—	700	—

¹⁾ Detta belopp är minskadt med 400 R:dr; hvarmed sportelinkomsterna i domsagan anses öfverstiga förvaltningskostnaderna.

		Tjänstgöringspenningar.		Förvaltningskostnadsbidrag.	
Transport		9,100	—	700	—
7.	Upsala läns södra.....	1,200	—	—	—
8.	Upsala läns mellersta	1,400	—	—	—
9.	Kungadömet	2,200	—	500	—
10.	Lifgedingets	1,400	—	—	—
11.	Gotlands södra	600	2)	—	—
12.	Gotlands norra	200	3)	—	—
13.	Östersysslets	2,100	—	500	—
14.	Mellansysslets	1,200	—	—	—
15.	Södersysslets (Gillbergs och Näs härad)	1,700	—	200	—
16.	Nordmarks	2,100	—	200	—
17.	Fryksdals.....	2,500	—	—	—
18.	Jösse	1,300	—	—	—
19.	Elfdals och Nyeds.....	3,400	—	1,000	—
20.	Vester-Nerikes	2,200	—	300	—
21.	Öster-Nerikes	1,500	4)	—	—
22.	Lindes	1,500	—	—	—
23.	Nora	1,800	—	—	—
24.	Vestmanlands södra.....	1,000	—	—	—
25.	Vestmanlands vestra	1,000	—	—	—
26.	Vestmanlands norra	1,000	—	—	—
27.	Vestmanlands östra	1,500	—	—	—
28.	Österdalarnes	3,400	—	1,000	—
29.	Hedemora	1,600	—	—	—
30.	Falu	1,500	5)	—	—
31.	Vesterdalarnes	3,400	—	500	—
32.	Gestriklands	3,000	—	—	—
33.	Norra Helsinglands	3,300	—	—	—
34.	Vestra Helsinglands.....	1,700	—	—	—
35.	Södra Helsinglands	2,300	—	—	—
Transport		62,100	—	4,900	—

2) Af enahanda grund minskadt med 500 R:dr.

3) Af enahanda grund minskadt med 1,000 R:dr.

4) Af enahanda grund minskadt med 500 R:dr.

5) Detta belopp är minskadt med 300 R:dr; hvarmed sportelinkomsterna i domsagan anses öfverstiga förvaltningskostnaderna.

	Tjenstgöringspenningar.		Förvaltningskostnadsbidrag.		
	Transport	62,100	—	4,900	—
36.	Medelpads	2,500	—	600	—
37.	Södra Ångermanlands	3,100	⁶⁾	—	—
38.	Norra Ångermanlands	2,400	⁷⁾	—	—
39.	Norra Jemtlands	2,600	—	—	—
40.	Södra Jemtlands	1,600	—	500	—
41.	Vesterbottens södra	2,600	—	500	—
42.	Vesterbottens norra	1,800	—	—	—
43.	Vesterbottens mellersta	1,200	—	—	—
44.	Norrbottens södra	3,500	—	1,000	—
45.	Norrbottens norra	3,000	—	600	—
	Summa	86,400	—	8,100	—
För Domsagor under Göta Hof-Rätt.					
46.	Kinda och Ydre härads	1,100	—	—	—
47.	Björkekinds, Östkinds, Lösings, Bråbo och Memmings härads	1,400	—	—	—
48.	Lysings och Göstrings härads	1,300	—	—	—
49.	Åkerbo, Bankekinds och Hanekinds härads	1,100	—	—	—
50.	Vifolka, Walkebo och Gullbergs härads	1,200	—	—	—
51.	Finspånga läns	1,300	—	—	—
52.	Aska, Dals och Bobergs härads	1,500	—	—	—
53.	Hammarkinds och Skärkinds härads	1,300	—	500	—
54.	Vestra härads	700	⁸⁾	—	—
55.	Östra härads	1,200	—	—	—
56.	Östbo och Vestbo härads	2,100	⁹⁾	—	—
	Transport	14,200	—	500	—

⁶⁾ Af enahanda grund minskadt med 400 R:dr.

⁷⁾ Af enahanda grund minskadt med 500 R:dr.

⁸⁾ Detta belopp är minskadt med 500 R:dr; hvarmed sportelinkosterna i domsagan anses öfverstiga förvaltningskostnaderna.

⁹⁾ Af enahanda grund minskadt med 500 R:dr.

		Tjenstgöringspenningar.		Förvaltningskostnadsbidrag.	
	Transport	14,200	—	500	—
57.	Tveta, Wista och Mo härads	1,200	—	—	—
58.	Norra och Södra Wedbo härads	1,400	—	—	—
59.	Östra Väreuds	3,000	—	—	—
60.	Vestra Väreuds	2,600	—	—	—
61.	Sunnerbo härads	1,100	10)	—	—
62.	Norra och Södra Tjusts härads	2,000	—	800	—
63.	Aspelands och Handbörds härads	2,400	—	—	—
64.	Sevedes och Tunaläns	1,600	—	—	—
65.	Norra Möre och Stranda härads	1,200	11)	—	—
66.	Södra Möre härads	2,700	12)	—	—
67.	Ölands	2,400	—	—	—
68.	Halmstads, Höks och Tönnersjö härads	1,100	13)	—	—
69.	Årstads, Faurås och Himble härads	2,000	—	—	—
70.	Viske och Tjäre härads	1,800	14)	—	—
71.	Askims, Vestra och Östra Hisings samt Säfveldals härads	1,800	—	—	—
72.	Inlands	1,900	—	400	—
73.	Orousts och Tjörns	200	15)	—	—
74.	Norrvikens	1,700	16)	—	—
75.	Sunnervikens	1,700	17)	—	—
76.	Marks, Wedens och Bollebygds härads	3,500	—	—	—
77.	Flundre, Väne och Bjerke härads	1,400	—	—	—
78.	Kinds och Redvägs härads	2,900	—	—	—
79.	Vättle, Ale och Kullings härads	1,400	18)	—	—
80.	Ås och Gäseneds härads	800	19)	—	—
81.	Nordals, Sundals och Valbo härads	2,600	—	—	—
82.	Tössbo och Vedbo härads	1,300	20)	—	—
	Transport	61,900	—	1,700	—

10) Af enahanda grund minskadt med 1,000 R:dr.

11) Af enahanda grund minskadt med 800 R:dr.

12) Af enahanda grund minskadt med 600 R:dr.

13) Af enahanda grund minskadt med 1,000 R:dr.

14) Af enahanda grund minskadt med 800 R:dr.

15) Af enahanda grund minskadt med 1,000 R:dr.

16) Af enahanda grund minskadt med 1,000 R:dr.

17) Detta belopp är minskadt med 800 R:dr; hvarmed sportelinkomsterna i domsagan

anses öfverstiga förvaltningskostnaderna.

18) Af enahanda grund minskadt med 500 R:dr.

19) Af enahanda grund minskadt med 800 R:dr.

20) Af enahanda grund minskadt med 900 R:dr.

	Tjänstgörings- penningar.	Förvaltnings- kostnadsbidrag.		
Transport	61,900	—	1,700	—
83. Åse, Viste, Barne och Laske härads.....	1,500	21)	—	—
84. Kinnefjerdings, Kinne och Kållands härads...	1,500	—	—	—
85. Skånings, Vilske och Valle härads	1,800	—	—	—
86. Gudhems och Kåkinds härads	1,500	—	—	—
87. Vartofta och Frökinds härads	1,900	—	—	—
88. Norra Vadsbo	1,400	—	—	—
89. Södra Vadsbo	1,200	22)	—	—
Summa	72,700	—	1,700	—
För Domsagor under Hofrätten öfver Skåne och Blekinge.				
90. Listers härads.....	1,500	—	—	—
91. Bräkne härads	1,300	—	—	—
92. Östra härads	1,700	—	—	—
93. Medelstads härads	2,500	23)	—	—
94. Ingelstads och Järrestads härads.....	1,300	24)	—	—
95. Willands och Östra Göinge härads	2,100	25)	—	—
96. Allbo och Gärds härads	1,600	26)	—	—
97. Vestra Göinge härads	2,100	—	—	—
98. Norra och Södra Åsbo samt Bjäre härads	2,400	27)	—	—
99. Skytts och Oxie härads	1,500	—	—	—
100. Färs och Frosta härads.....	1,700	28)	—	—
101. Rönnebergs, Onsjö och Harjagers härads ...	2,000	29)	—	—
102. Luggude härads	1,200	30)	—	—
103. Bara och Torna härads.....	1,200	31)	—	—
104. Herrestads, Ljunits och Vemmenhögs härads	800	32)	—	—
Summa	24,900	—	—	—

21) Af enahanda grund minskadt med 400 R:dr.

22) Af enahanda grund minskadt med 400 R:dr.

23) Af enahanda grund minskadt med 900 R:dr.

24) Af enahanda grund minskadt med 500 R:dr.

25) Detta belopp är minskadt med 500 R:dr; hvaremed sportelinkomsterna i domsagan anses öfverstiga förvaltningskostnaderna.

26) Af enahanda grund minskadt med 300 R:dr.

27) Af enahanda grund minskadt med 800 R:dr.

28) Af enahanda grund minskadt med 1,000 R:dr.

29) Af enahanda grund minskadt med 600 R:dr.

30) Af enahanda grund minskadt med 600 R:dr.

31) Af enahanda grund minskadt med 600 R:dr.

32) Af enahanda grund minskadt med 800 R:dr.

3:o att, sedan nya löneregleringen trädt i verksamhet, häradshöfding, som åtnjuter fullständig ledighet från utöfning af sitt embete, skall till vikarien afstå tjänstgöringspenningar, sportler och förvaltningskostnadsbidrag för tjänstledighetstiden, såvida ej, i det fall att ledigheten ej öfverstiger sex månader, häradshöfdingen, efter Hofrättens medgifvande, med vikarien träffat aftal om dennes aflöningsvilkor; samt

4:o att såsom godtgörelse för den genom löneregleringen uppkommande minskning i inkomster följande häradshöfdingar tillerkännes under deras återstående tjänstetid ett personligt årligt anslag af statsmedel, nemligen Carl Reinhold Kökeritz 911 riksdaler, Daniel Fehrman 1,625 riksdaler, John Abraham Tornerhjelm 3,090 riksdaler och Gustaf Adolf Montén 1,526 riksdaler; och anser Kongl. Maj:t att dessa belopp böra å Allmänna Indragningsstaten uppföras.

Och har Kongl. Maj:t förklarar att, i händelse Riksdagen antager detta förslag, Kongl. Maj:t vill på det sätt ändra Förordningen den 30 November 1855 om expeditionslösen, att från 1875 års början för Häradsrätterna blifva gällande följande sportelsatser:

för *afskrift* med vidimation, hvarje ark 50 öre;

„ *bevis*, vederhäftighets-, ehvad det angår en eller flere personer, 1 riksdaler;

„ *bevis*, lagfarts- eller fastebref, 1 riksdaler utan afseende å köpeskillingens belopp; börande dessa sportelsatser, i händelse af ny lagfartsförordning, underkastas den jemkning som deraf påkallas;

„ *bevis*, annat, hälften af nu gällande sportelsatser, utom hvad angår bevis om inlemnande och inregistrering af bouppteckningar, för hvilka bevis lösen är 50 öre utan afseende på den behållning som finnes i boet; kommande lösen för bevis om meddelande af andra och tredje uppbuden å fast egendom ej att vid Häradsrätten debiteras eller uppbäras;

„ *instrument* öfver besigtning, värdering m. m., 1 riksdaler för första arket och 50 öre för hvarje af de öfriga;

„ *kallelse* å Kronans Ombudsman eller å borgenär i konkursmål, 25 öre;

„ *protokoll*, 1 riksdaler för första arket och 50 öre för hvarje af de öfriga;

„ *resolution*, tergal- eller *definitivt* beslut, tecknadt å ingifven handling, 1 riksdaler;

„ *stämning*, *offentlig*, 75 öre;

„ „ *annan*, 1 riksdaler;

detta allt under förutsättning att nedsättning af sportelsats utaf Riksdagen utjemas genom en motsvarande utgift för stämpelpapper.

Enligt förestående förslag skulle till häradshöfdingarne i 104 domsagor utgå lön med sammanräknadt	R:dr 468,000,
tjänstgöringspenningar	„ 184,000,
och förvaltningsbidrag	„ 9,800.

Summa R:dr 661,800.

Sedan regleringen blifvit till fullo genomförd, skulle, på sätt inhemtas af en bland handlingarne befintlig uträkning, hvilken dock, oafsedt en missräkning å 100 riksdaler, blott upptager 103 domsagor och förutsätter någon inkomst af stämpelpapper å vanliga stämningar samt vederhäftighetsbevis, statsverkets kostnader utöfver dess inkomster derigenom ökas med endast 4,193 riksdaler eller, om den 104:de domsaga, som tillkommit genom fördelning af Södersysslets domsaga i tvänne, inräknas, med 8,893 riksdaler. Härtill kommer ytterligare kostnad för tillverkning och försäljning af stämpelpapper till högre belopp än förut. Å andra sidan befrias statsverket från utgifvande af ersättning till häradshöfdingarne för mistade bötesandelar med 6,022 riksdaler, som ej ingått i omförmälda beräkning, hvarjemte de indragna boställena, då de för statsverkets räkning på längre tid utarrenderas, ansetts komma att lemna högre inkomst, än den som häradshöfdingarne, enligt komiterades beräkning, af dem hemtat.

Utskottet, som väl finner en reglering af domrarnes inkomster i den riktning Kongl. Maj:t föreslagit vara lämplig med afseende derå att en del domare hafva öfverflödigt och en annan otillräcklig inkomst, icke alltid afpassad efter arbetet, och som härvid anser de ofvan omförmälda grundsatser i afseende å sportlernas afskaffande, utom till den del, som motsvarar förvaltningskostnaderna för domsagorna, i afseende å boställenas indragning och i afseende å aflöningens fördelning i lön och tjänstgöringspenningar böra följas, har likväl trots en ytterligare utredning erfordras dels angående de vid domsagorna nödiga förvaltningskostnader och dels huruvida tjänstgöringspenningarne äro bestämda på tillförlitliga grunder och i vissa domsagor kunna anses tillräckliga för en vikaries aflöning.

Såsom af komiterades betänkande pag. 11 synes, hafva desse icke ansett sig kunna till grund för sina beräkningar af förvaltningskostnaderna lägga de från häradshöfdingarne inkomna uppgifter, enär dessa varit dels ofullständiga dels ock grundade på olika beräkningar af åtskilliga kostnader, och vid detta förhållande samt enär de jemkningar, som, efter hvad här ofvan blifvit nämnt, af reservanterna i komitén vidtagits vid användande af dessa uppgifter, sakna stöd i närmare utredda objektiva grunder, har Utskottet icke kommit till någon visshet, huruvida de beräknade förvaltningskostnaderna kunna anses tillräckliga för dermed afsedda ändamål. Äfvenså torde de beräkningar, som blifvit följda för bestämmande af tjänstgöringspenningarne i de särskilda domsagorna, icke utesluta möjligheten af misstag i vissa särskilda fall, beroende på flera omständigheter, deribland de afgjorda målens mer eller mindre omfattande och invecklade beskaffenhet. Utan att förbise de svårigheter, som alltid lära komma att möta för erhållande af en fullt nöjaktig utredning i förberörda hänseenden, har Utskottet likväl trots frågans vikt förtjena, att alla tillgängliga upplysningar och all den erfarenhet, som i förevarande ämne kan förefinnas, för frågans lösning tagas i anspråk; och då i afseende härå Hofrätterna såsom domrarnes närmaste öfverordnade måste antagas framför andra

myndigheter ega en jämförelsevis omfattande och säker kännedom såväl om de särskilda under dem lydande domsagors beskaffenhet, som åtskilliga andra på saken inverkan förhållanden, synes det Utskottet angeläget, att Hofrätternas yttrande i frågan före dess slutliga afgörande inhemtas.

Med anledning häraf har Utskottet funnit sig böra hemställa,

1:o

att Riksdagen i underdånig skrifvelse, med tillkännagivande det Riksdagen funnit en reglering af häradshöfdingarnes löneförmåner i den af Kongl. Maj:t föreslagna riktning vara lämplig, men att ytterligare utredning i frågan ansetts erforderlig, måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville, efter vidare utredning af frågan och sedan Hofrätterna blifvit hörde, till nästa Riksdag inkomma med förnyad framställning i ämnet.

Uti sin ofvan omförmälda motion har Herr *Clairfelt* — med framställande af åtskilliga betänkligheter mot det af Kongl. Maj:t i dess proposition framlagda förslag till lönerreglering samt de dervid följda grundsatser, i afseende å beskaffenheten af hvilka betänkligheter Utskottet torde få hänvisa till motionen — ifrågasatt en reglering af häradshöfdingarnes löner på hufvudsakligen följande grunder: att den nuvarande lösen skulle bibehållas oförändrad utom hvad anginge fastebref och bouppteckningar, för hvilka lösen borde bestämmas till fixa belopp, 1 R:dr för fastebref och 50 öre för bouppteckningar; att statsverket skulle lemna domrarne ersättning för härigenom mistad inkomst, till hvilken ersättning, beräknad till högst 198,000 R:dr, tillgång skulle statsverket beredas genom att för köpebref och andra handlingar, hvarå fastebref hittills följt, samt för bouppteckningar förhöja stämpelafgiften till belopp motsvarande nu deraf utgående lösen; att jemkning i häradshöfdingarnes aflöningar äfvensom boställes indragning skulle ske, dock icke till förfång för nuvarande häradshöfdingar, hvadan lämpligast vore, att vid hvarje inträffande domsageledighet beloppet af den lön, som borde den blifvande domaren utöfver sportlerna tillkomma såsom ersättning för hans lönlösa bestyr, bestämdes för hans tjenstetid; att, till beredande af välbehöfelig löneförbättring för de svagast aflönade häradshöfdingarne, Riksdagen skulle till Kongl. Maj:ts förfogande ställa den summa, som härtill erfordrades, beräknad till 80,554 R:dr; samt att, till undvikande deraf, att denna summa tyngde på budgeten, sådana förändringar skulle vidtagas i Kongl. förordningen angående stämplat papper, att dels den medgifna befrielsen för enskild part att erlægga stämpelpappersafgift för expedition i brottmål upphörde, dels stämpelpappersbeloppet för alla domboks- och protokollsutdrag, som vid underdomstolarne lösas, höjdes från 25 till 50 öre för hvarje ark.

I öfverensstämmelse härmed har motionären föreslagit "att Riksdagen ville,

med afslag å Kongl. Maj:ts nådiga proposition, *dels* i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla att reglering af härads höfdingarnes löner måtte ske i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ofvan angifna grunder samt för sådant ändamål anvisa ett reservationsanslag af tillsammans 278,554 R:dr; *dels* besluta den förändring i förordningen angående stämpelpappersafgiften, att denna afgift höjes för fastebref, eller, om de komma att upphöra, för köpe-, bytes- och gåfvobref, samt för bouppteckningar med belopp motsvarande den nu för sådana handlingar bestämda lösen, så ock för sådana domboks- och protokollsutdrag vid underrätterna, som äro belagda med lösen från 25 öre till 50 öre för hvarje ark, äfvensom att den nu stadgade frihet från stämpladt papper för expeditioner i brottmål, der lösen för dem utgår, skall upphöra“.

Då Utskottet här ofvan uttalat sig för den af Kongl. Maj:t i dess nådiga förslag antagna grundsats, att sportlerna endast i den mån de erfordras såsom vederlag för de med domsageförvaltningen förenade kostnader skola bibehållas, men den egentliga aflöningen till härads höfdingarne af staten bekostas, följer ock häraf att Utskottet icke kunnat biträda Herr Clairfelts i alldeles motsatt riktning gående förslag, hvarföre och då de af honom föreslagna förändringar i afseende å stämpelpappersafgiften, såsom af motionen nogsamman synes, endast afse att bereda statsverket tillgångar till de utgifter, som för genomförande af hans förslag till löne-reglering skulle blifva erforderliga, Utskottet får hemställa,

2:o

att hvad Herr Clairfelt uti förevarande hänseenden föreslagit icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr Clairfelt har jemväl uti berörda motion hemställt, att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett reservationsanslag af 80,554 R:dr, att användas såsom dyrtidstillägg för år 1874 till de svagast aflönade härads höfdingarne; men, med afseende på de åsichter, som i allmänhet gjort sig gällande inom Riksdagen i fråga om förbättring i redan fastställd aflöning under innevarande år, hemställer Utskottet,

3:o

att ifrågavarande anslag icke må af Riksdagen beviljas.

Uti den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t, i fråga om regleringen af utgifterna under Andra Hufvudtiteln, under förutsättning af bifall till den nådiga propositionen med förslag till reglering af härads höfdingarnes löneförmåner, föreslagit:

dels att från de i gällande riksstat upptagna anslag till Rikets Hofrätter

med ^{der}derunder lydande justitiestater afföras följande för häradshöfdingar deri inberäknade belopp, nemligen: för häradshöfdingarne under Svea Hofrätt, penningar 14,513 R:dr 94 öre samt indelt ränta och ersättning för indragna räntor 2,156 R:dr 97 öre; för häradshöfdingarne under Göta Hofrätt, penningar 11,052 R:dr 4 öre samt indelt ränta och ersättning för indragna räntor 3,307 R:dr 63 öre och för häradshöfdingarne under Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, penningar 4,024 R:dr 86 öre samt indelt ränta och ersättning för indragna räntor 207 R:dr 75 öre; hvaremot i stället nedannämnda summor uppföras: för häradshöfdingarne under Svea Hofrätt 297,000 kronor, för häradshöfdingarne under Göta Hofrätt 272,400 kronor, och för häradshöfdingarne under Hofrätten öfver Skåne och Blekinge 92,400 kronor, i följd hvaraf efterskrifna anslagssummor skulle upptagas i 1875 års riksstat, nemligen för Svea Hofrätt med derunder lydande justitiestat, penningar 477,725 kronor 50 öre samt indelt ränta och ersättning för indragna räntor 44 kronor 92 öre, Göta Hofrätt med derunder lydande justitiestat, penningar 450,119 kronor 81 öre samt indelt ränta och ersättning för indragna räntor 186 kronor 62 öre, samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge med derunder lydande justitiestat, penningar 176,612 kronor 36 öre.

dels ock att förslagsanslaget till ersättning åt personer, menigheter eller allmänna inrättningar för dem genom nya strafflagens införande frångångna bötesandelar, hvilket anslag för närvarande är i riksstaten upptaget till 117,000 R:dr, må för nästa statsregleringsperiod anvisas att utgå med nedsatt belopp af 111,000 kronor under enahanda vilkor, som tillförene vid detta anslag blifvit fästade.

För den händelse Riksdagen godkänner hvad Utskottet här ofvan med anledning af sistberörda nådiga proposition hemställt, lärer hvad Kongl. Maj:t i afseende å ofvannämnda tvänne anslag föreslagit få anses hafva förfallit, hvilket Utskottet här blott skolat

4:o

för Riksdagen anmäla.

Stockholm den 24 April 1874.

På Utskottets vägnar:

Arv. Fr:son Posse.

Reservationer:

Vid *punkten 1:o.*

af Herr *A. G:son Bennich*: "Då genom den i frågan om reglering af häradshöfdingarnes aflöning vunna utredning blifvit ådagalagdt, att icke mindre än 46 häradshöfdingars löneförmåner understiga det belopp 5,500 R:dr, hvarunder de viktiga och ansvarsfulla häradshöfdingebefattningarne ingenstädes i riket lära kunna anses skäligen tillgodosedda;

då dessa häradshöfdingar lika litet som andra med sportler svagt aflönade tjänstemän, såsom vissa landssekreterare m. fl., synas bära förvägras den provisoriska löneförbättring, hvaraf de äro i behof; och

då det omöjligen kan vara med Statens fördel förenligt, att någon del af domarekorpsen hålles i en ekonomiskt beroende ställning;

så får jag med anledning af den Kongl. Propositionen och Herr Clairfelts motion reservationsvis fortsätta mitt i Sammansatta Uskottet framställda förslag,

att Riksdagen, jemte bifall till den underdåniga skrifvelse Utskottet föreslagit, måtte för år 1875 bevilja ett anslag af 45,000 R:dr, att ställas till Kongl. Maj:ts disposition för beredande åt de 46 svagast aflönade häradshöfdingarne af förbättring i deras löneförmåner intill ett belopp af högst 5,500 R:dr för dem hvardera".

Häri hafva Herrar Grefve af *Ugglas*, af *Klint*, *Hanmar*, *Holmberg*, *Caspersson* och *Wennérus* instämt.

af Herr *J. F. Caspersson* i afseende å vissa delar af motiveringen till 1:a punkten.

af Herr Grefve *A. F. Posse*, som föreslår,

"att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts Proposition icke kunnat bifallas, måtte till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag aflåta nådigt förslag till sådan reglering af häradshöfdingarnes aflöning att, med indragning af boställen, så vidt sådant utan förnärmande af innehafvarnes rätt kan ske,

samt upphörande af *all* sportelinkomst, häradshöfdingarnes aflöning måtte bestämmas i lön, tjänstgöringspenningar och kontorshåll“.

Häruti har Herr Friherre *J. Ericson* instämt.

af Herr *Nils Larson*: “Då jag härmed går att yrka bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet afgifna förslag och till stöd därför har att åberopa all den utredning som återfinnes uti det till Riksdagens samtliga ledamöter utdelade komitébetänkandet samt en dervid fogad reservation och Kongl. Maj:ts derpå grundade proposition, af hvilka handlingar en hvar, på hvars pröfning frågan beror, i allt fall lärer taga noggrann kännedom innan ärendet till afgörande i Kamrarne förekommer, torde jag icke särskildt behöfva härvid motivera nämnda yrkande i vidsträcktare mån, än som kan vara erforderligt till bemötande af åtskilliga emot det Kongl. förslaget gjorda inkast, för så vidt desamma hos majoriteten af Utskottet, på sätt af dess utlåtande synes, föranledt betänkligheter i afseende å vissa delar af förslaget — helst samma majoritet icke haft något att erinra emot, utan tvärtom förklarar sig godkänna Kongl. Maj:ts mening i öfrigt.

Genom dessa inkast eller anmärkningar, hvilka äro framställda dels uti Herr Clairfelts, i anledning af den Kongl. Propositionen afgifna motion i ämnet och dels uti en bland Utskottets ledamöter utdelad promemoria, har man sökt ådagalägga, att de grunder, hvarefter förvaltningskostnaderna och tjänstgöringspenningarne blifvit beräknade, icke kunna anses nöjaktigt tillförlitliga. Sålunda har blifvit anmärkt i fråga om beräkningen af förvaltningskostnaderna: att af de komitén tillhandakomna uppgifter inhemtas, att icke mindre än 51 af rikets häradshöfdingar uppgifvit sina kostnader för embetetsförvaltning till högre belopp än hvartill Kongl. Maj:t beräknat dem; att man vid jemkningarne af beloppen icke kunnat veta hvilka uppgifter varit för höga eller hvilka för låga; samt att, i den mån alla lefnadsförnödenheter stiga, äfven det juridiska bitrådets och renskrifvarens arbete fördyras.

Härtill får jag för det första genmäla, att Kongl. Maj:t vid 24 andra domsagor beräknat förvaltningskostnaderna högre än häradshöfdingarne der sjelfva uppgifvit, hvaraf framgår, dels att Kongl. Maj:t låtit sig angeläget vara, att icke beräkna dessa kostnader för lågt, och dels att de ifrågavarande uppgifterna underkastats en så noggrann granskning, som för ernäendet af önskvärd rättvisa de särskilda domrarne emellan varit af uppgifternas beskaffenhet påkallad. Säsom exempel derpå, att, såsom en ledamot af den komité, som för frågans utredning varit tillsatt, uti sin vid komiténs betänkande fogade reservation yttrat, “häradshöfdingarne, som efter olika grunder beräknat sina omkostnader, uppgifvit dem för somliga domsagor uppenbart för lågt, för andra åter lika uppenbart för högt“, tillåter jag mig anföra, att domaren i Södra Wadsbo (domsagan N:o 88 p. 41 i ko-

mitébetänkandet) uppgifvit sina förvaltningskostnader till 2,718 R:dr, under det att domaren i Herrestads m. fl. härads domsaga (N:o 103 p. 41 i samma betänkande) uppgifvit sina till 6,224 R:dr. Enligt Justitie-statsministerns embetsberättelser, äro dessa domsagor, hvad arbetsprodukten angår, hvarandra temligen lika, dock något högre i den förra än i den senare, och ändå är förvaltningskostnaden i den senare uppgifven till mer än dubbelt högre belopp än i den förra. Att misstag blifvit på någondera sidan begånget synes således uppenbart, och missförhållandet förklaras ganska lätt om man något närmare granskar de afgifna uppgifterna: man finner då, att domaren i Herrestad bland förvaltningsomkostnaderna obehörigen upptagit hyra och pensionsavgifter, att han gör anspråk på två juridiska biträden, då domaren i Wadsbo deremot nöjer sig med *ett*, att den förre, som har kortare tingsväg och till arealen mindre domsaga, upptager 750 R:dr för resor och tingsgästning, då den senare härtill beräknar endast 471 R:dr, och att för renskrifning upptagits af den förre 1,600 R:dr men af den senare endast 1,185. — Ur sådana med hänsyn till arbetsmängden och tingsresornas längd m. m. gjorda jemförelser mellan alla de inkomna uppgifterna jemte särskild granskning af hvarje i dem upptagen post har det resultat framgått, i fråga om förvaltningskostnadernas beräkning, som Kongl. Maj:t, efter ytterligare granskning i Justitie-stats-departementet, pröfvat skäligt att godkänna; och vid sådant förhållande förefaller det mig, som Utskottet egnat mer än tillbörlig uppmärksamhet åt de ofvan antydda inkasten och, för sitt yttrande, att de jemkningar, som af reservanterne i komitéen vidtagits vid användande af härads höfdingarnes uppgifter, sakna stöd i närmare utredda objektiva grunder — sakna stöd i verkliga förhållandet.

Att juridiska bitrådets och renskrifvarens arbete fördyras i samma mån som lefnadskostnaderna stiga, är en olägenhet, som icke lär kunna undvikas, så vidt expeditionslösen skall bestämmas i penningar och icke i naturapersedlar; men farhågorna i detta afseende torde i det närmaste försvinna, om i betraktande tages, att beräkningarne äro gjorda med afseende på förhållandena under en tid, då lefnadskostnaderna allmänligen erkänts vara mer än vanligt höga.

Beträffande tjänstgöringspenningarne, har likaledes tvifvel framstülts om tillförlitligheten af de grunder, hvarefter beräkningarne blifvit gjorda. För att ådagalägga, att dessa tjänstgöringspenningar skulle, enligt förslaget, blifva ojemnt och obilligt fördelade, framhåller ofvannämnde motionär några exempel. Han säger att i en domsaga med 40,000 innevånare har för innevånareantalet i tjänstgöringspenningar beräknats 400 R:dr och han frågar om det är billigt, att en domare skall för detta belopp handlägga, justera och expediera 1,500 à 2,000 ansökningsärenden, uppsätta 200 gravationsbevis, föra konkurs- och förmynderskapsförteckningar m. m. Härpå svaras, att det föreliggande förslaget icke aflönar domaren per styck, utan tilldelar honom anständig aflöning för hela hans årsarbete, för alla domsagor

som

som hafva 40,000 innevånare eller deröfver, med en *nettoinkomst*, som varierar emellan 5,900 och 8.000 R:dr; samt att meningen är, hvad anmärkaren synes ej kunnat fatta, att häradshöfding skall göra något gagn jemväl för den för alla lika bestämda normal-lönen.

Såsom en inkonsequens framhåller motionären, att i en domsaga med 32,500 innevånare (N:o 92 Medelstads) tjänstgöringspenningarne upptagits till 2,500 R:dr och bruttoinkomsten beräknats till 11,180, medan uti en annan, som har 42,600 innevånare (N:o 103 Herrestads), tjänstgöringspenningarne äro upptagne till 800 och bruttoinkomsten till 9,225 R:dr. Härvid glömmar anmärkaren att upplysa, hvad tabellerna utvisa, nemligen att uti domsagan med den *mindre* folkmängden i medeltal årligen afgjorts *594 mål*, då deremot uti domsagan med den *större* folkmängden årligen afgjorts *endast 214 mål*, allt inberäknadt de gröfre brottmålen, hvilka i den förra varit 17 och i den senare 14 till antalet.

Uti det andra exemplet, domsagorna med respektive 55,300 och 59,000 människor (N:o 58 Östra Wärends och N:o 59 Vestra Wärends) har anmärkaren gjort sig skyldig till samma glömska, hvilket lätt finnes af tabellen på pag. 43 i komitébetänkandet.

Motionären, som så skarpt klandrar det Kongl. förslaget grunder för regleringen och hemställer om en underdånig skrifvelse med begäran att reglering måtte ske i öfverensstämmelse med de af honom "angifna" grunder, har likväl *icke* angifvit några *grunder för regleringen* i stället för de af honom kasserade. Tvärtom har han, då han föreslår lönetillökning för de svagast aflönade häradshöfdingarne, just åberopat Revisionssekreteraren Östergrens uträkning efter de af motionären sjelf nyss utdömda grunderna (se pag. 9 i motionen).

Vidare har blifvit anmärkt, att häradshöfdingen *torde*, i händelse förslaget antages, redan enligt gällande författningar blifva berättigad att vid uppnådd 65 års ålder åtnjuta sin lön på indragningsstat, hvarigenom statsverket skulle komma att drabbas af dryga kostnader, som Kongl. Maj:t icke tagit i beräkning. Men då någon antydning derom icke blifvit gjord, hvarken i komiterades betänkande eller Kongl. Maj:ts Proposition, *torde* sådant icke heller få anses hafva varit afsedt. Emellertid kan ju härom vid förslaget antagande göras tydligt förbehåll; och jag hemställer,

att Riksdagen, med vilkor att häradshöfding ej i följd af löne-regleringen erhåller större pensionsrätt än han förut kan hafva egt, måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Häri hafva Herrar *Liss Olof Larsson, Rylander* och *Sven Nilsson* i Efveröd instämt.

af Herr *Afzelius*: "Undertecknad vill reservationsvis hafva anmärkt, att han, om det af Herr Grefve Posse framställda förslag kommit under omröstning vid hufvudvoteringen, skulle hafva lemnat detta förslag sin röst, såsom åsyftande en *verklig reform* af landtdomstolsväsendet i hela dess omfattning, under det att på nu föreslagna sätt för frågans lösning endast en partiel jemkning af landtdomarnes löneförmåner kan och skall ernås".

Härjemte har Herr *J. F. von Sydow* anmält, dels att han ej deltagit i Utskottets beslut i afseende på Kongl. Maj:ts nådiga proposition, dels att han med anledning af Herr Clairfelts motion velat tillstyrka det anslag till de svagast aflödade häradshöfdingarne, som Herrar Bennich m. fl. föreslagit.